

hos en forfatter, der ikke kan holde sammen på sine synspunkter. Det sidste ser vi side 168, hvor en pige i Ordrups 2. G. bliver bortvist, fordi hun er svanger (det skete i øvrigt også i Århus i 30'erne, at en gymnasiepige kom galt af sted, men uden disse følger); her passer det forfatteren at vise snæversynet i hovedstaden. Alligevel ser det ganske anderledes ud s. 221 under omtalen af Ole Palsbos film »Diskret ophold«, der handler »om den ugifte mor i et uforstående landbomiljø«; sådan skal det netop se ud fra Rådhuspladsen, og så drejer filmen sig i virkeligheden om, at heltinden Jytte flygter fra et københavnsk embedsmands-hjem til et forstående landbomiljø.

Som alle, der skriver for videre kredse, har Paul Hammerich formentlig også stået over for problemet: hvor meget skal jeg forklare? I det stykke gælder det, at en del læsere må føle sig solgt. Det siges om filmen »Ditte Menneskebarn«, at den blev forbudt i Amerika; men der gives ingen forklaring. Sangen »Stil nu ind på de danske stationer« omtales også uformidlet, henlagt til perioden o. 1950 (og så var den vistnok tilmed noget, der hørte 30'erne til som kendingsmelodi for Louis Preils danseorkester). Eller et begreb som sofacyklen – hvem i den yngre generation ved, hvad det var – bedre bliver det ikke af, at der står, den blev skabt af den benzinfattige tid, når virkeligheden er, at den hørte 30'erne til og allerede var på retur, da krigen kom. Et andet sted citeres Simon – hvem er nu det? (Politikens sportsreporter).

Der er givetvis en hel del læsere, som føler sig ladt i stikken, fordi meget i bogen er indforstået københavnsk; men til gengæld kan vi andre glæde os over at kunne følge med. Det kniber ganske vist, når det s. 349 siges, at direktør i Købmandsforeningerne, dr. phil. Bent Schultzers overtagelse af professoratet i filosofi betød, at nu gjaldt det ikke formel logik, men reel materialisme. Sådan er det nu

svært at opfatte Schultzers filosofi; men måske er det hele en vittighed.

Der er påfaldende få fejl i den store datarige bog, og når alt det andet er sagt ovenfor, står dog tilbage, at det er en bog, man læser med glæde og spænding. Det er lykkedes at fastholde og udvælge en række væsentlige begivenheder og tendenser; men bogen har utvivlsomt mest bud til den del af befolkningen, som selv har oplevet perioden. Og så er den i mindre grad historieskrivning; i den henseende mangler den strukturering, tolkning og lange linier.

Vagn Dybdahl

Klaus Jørgensen: Hjælp fra Danmark. En studie i dansk u-landspolitik 1960–71. (Odense Universitetsforlag, 1977). 440 s.

Samtidshistorikeren Klaus Jørgensen har med det foreliggende arbejde taget grundigt fat på et oplagt emne: den danske u-landspolitik. Bogen, der behandler den danske u-landshjælp frem til begyndelsen af 1970'erne, koncentrerer sig om den bilaterale hjælp i 1960'erne (tidsmæssigt afgrænset af loven om teknisk samarbejde med udviklingslandene af 19. marts 1962 og loven om internationalt udviklingsarbejde af 10. juni 1971 – begge love findes aftrykt i bogens appendiks B).

At emnet er oplagt, skyldes dels, at spørgsmålet om, hvorledes de udviklede lande skal forholde sig til den øvrige verden, er blevet stedse mere påtrængende, dels – og ikke uden sammenhæng hermed – at u-landsbistanden, der udgør et ikke uvæsentligt element i udenrigspolitikken, er genstand for en omfattende offentlig debat både herhjemme og i udlandet og dermed er præget af en betydelig større åbenhed end andre udenrigspolitiske spørgsmål. Alligevel går forfatteren til opgaven med »alvorlige betænkeligheder«, og det kan man ikke

fortænke ham i; i et appendiks («Problemstilling og kildebehandling») redegør han udmærket for samtidsforskerens problemer og muligheder og konkluderer, at det tilvejebragte kildemateriale (d.v.s. offentligt tilgængeligt materiale suppleret med private interviews og korrespondancer samt et begrænset arkivmateriale) »forekommer tilstrækkeligt til en række slutninger, der . . . næppe ville blive rokket væsentligt ved den offentlige arkivadgang, man kunne ønske sig« – tiden vil vise det!

Bogen falder i tre kronologiske afsnit. Det første og mindste behandler den danske u-landshjælp i 1950'erne og leder op til de to centrale afsnit om den bilaterale danske bistand: perioden 1961–77 benævnt pionertiden og stabiliseringsperioden efter den beskæmmende opinionsundersøgelse fra april 1966 om dansk u-landshjælp og frem til lovrevisionen i 1971.

Interessen samler sig især om at klarlægge de faktorer, der betingede et bilateralt hjælpeprogram, men naturligt nok også om en vurdering af samspillet mellem staten og de forskellige organisationer og grupper i samfundet, som havde interesse for u-landsproblematikken. Det er forfatterens opfattelse, at den danske bistand – både den multilaterale (via FN) og den bilaterale, skal ses i en international sammenhæng: »presset« udefra, navnlig fra USA, var en særdeles afgørende betingelse for den danske regerings offervilje.

Ved valget af den bilaterale bistandsform i begyndelsen af 1960'erne spillede dog andre forhold ind; først og fremmest dette, at et bilateralt program kunne samle mere forståelse og støtte i den danske offentlighed end den mere anonyme hjælp gennem de internationale organisationer; men også hensynet til et nordisk samarbejde, betalingsbalancen og ønsket om at skabe landet prestige spillede ind.

Bogen beskæftiger sig i det hele taget indgående med den offentlige opinion, og den omfattende debat refereres med en sådan detailrigdom, at det til tider virker både noget trættende og uoverskueligt. Af særlig interesse i denne forbindelse er forfatterens påpegning af de statslige forsøg på i begyndelsen af 1960'erne at anslå moralske og filantropiske strenge over for befolkningen; disse bestræbelser står i stærk kontrast til argumentationen over for såvel Folketing som erhvervsorganisationer, her blev u-landsbistanden først og fremmest fremstillet som en investering og et værn mod kommunismen!

Men Klaus Jørgensens bog er mere end »blot« en studie i dansk u-landspolitik, dens redelige gengivelse af den til tider ganske voldsomme offentlige debat tegner et billede af det danske samfund i 1960'erne; så mange berøringsflader har u-landsspørgsmålet med andre sider af samfundslivet, og der er næsten ingen grænser for, hvilke emner og argumenter, der herfra kan bringes ind i debatten.

Det er en særdeles læseværdig, velargumenteret og vedkommende bog; så meget mere beklageligt er det, at der ved dens forelæggelse for en bredere læserkreds (bogen er identisk med en licentiatafhandling ved Odense Universitet) ikke er gjort mere for at sikre, at den kan læses af mange med størst muligt udbytte. I teksten vrimler det med forkortelser, de fleste er ganske vist opløst første gang, de optræder, men derefter er det op til læserens hukommelse eller notater; en oversigt over de anvendte forkortelser ville have været en stor hjælp. Endnu mere føleligt er dog savnet af et personregister, et sådant ville have lettet tilegnelsen af stoffet og en senere brug af bogens oplysninger betydeligt. Noteapparatet er meget omfattende og særdeles brugbart, men en kritisk gennemgang, der ville have fjernet en række

kuriøse og irrelevante oplysninger og rettet op på enkelte fejl og udeladelser, havde været ønskelig. Endelig forekommer det uhensigtsmæssigt at anbringe de meget væsentlige betragtninger over problemstilling og kildemateriale m.m. i et appendiks bag i bogen, som kun de færreste læsere vil nå frem til trods henvisning fra indledningen.

Bogen afsluttes med et engelsk resumé, der trods et par graverende fejl er godt og dækkende og således i nogen grad afhjælper det forhold, at bogen ikke indeholder noget egentligt konklusionsafsnit.

P. C. Willemoes Jørgensen

Mogens Faber og Thomy Fisker: *Ungdomsoprøret i Danmark 1965–1973 – en litteraturorientering*. (Danmarks Biblioteksskole, 1976). 88 s.

Danmarks Biblioteksskole udgiver under navnet Studier fra Danmarks Biblioteksskole en række af de specialer, der skrives på skolen. Emnerne er vidt forskellige; flere bøger i serien har tilknytning til historie (f.eks. om renaissance, om danske læsebøger 1900–1959). Bøgerne er som hovedregel bibliografier, hvoraf nogle er anoterede; dette gælder også ovennævnte, der indgår som seriens bind 22.

Ungdomsoprøret er naturligvis svært at afgrænse. Her er medtaget litteratur i hovedgrupperne filosofi, venstrefreudianisme, Vietnam, revolutionære bevægelser i den tredje verden, studenteroprøret (meget lidt), venstreoppositionen, kvindernes oprør og kollektiverne og stofoprøret. Hver gruppe indledes med en kort historisk beskrivelse af den pågældende bevægelse, som derefter følges af lidt fyldigere gennemgang af nogle hovedværker og afsluttes med ukommenterede bogtitler.

En del er med, som nok er mere almenpolitisk, og der savnes til gengæld

emner som film, musik («Der gror ikke mos på en rullesten») og anden æstetik; men der er måske ikke noget uden for tidsskriftlitteraturen? I det hele omfatter bibliografien kun selvstændige bøger; dette er naturligvis en rimelig arbejdsafgrænsning, men en tidsskriftsfortegnelse kunne nok have været rimelig. Afgørende er imidlertid, at bogen vil være et særdeles nyttigt hjælpemiddel i studiet af periodens politiske og kulturelle historie.

Vagn Dybdahl

Jørgen Viemose: *Dansk kolonipolitik i Grønland*. (Demos, 1977). 187 s.

I 1976 forelå et arbejdsrapport: Grønlands politiske historie – en skitse, på Arkitektenskolens i Århus, afdelingen for fysisk og økonomisk planlægning, skrevet af Jørgen Viemose. Det blev præsenteret som et forarbejde til en skolebog om Grønlands administration (s. 5). Det er måske denne, der foreligger her, i hvert fald rummer den også arbejdsrapportens indhold og har dertil en del udvidelser, især af udviklingen i 1970'ernes midte.

Hovedstrukturen udgøres af en kortfattet, men fortrinlig fremstilling af den politisk-administrative struktur i Grønlandsadministrationen fra den første begyndelse til 1976. De danske og grønlandske organers kompetence og indbyrdes relationer beskrives klart og overskueligt, rigt illustreret ved instruktive skitser. Fremstillingen hviler solidt på de derom udgivne betænkninger, love og anordninger. Den er yderst nyttig som en introduktion til en beskæftigelse med Grønlandspolitikken.

Udover at fremlægge denne struktur har Viemose også villet forklare. Derfor opsøger han strukturændringernes forhistorie i samtidige debatindlæg og betænkninger og ridser nogle få streger af den samtidige politiske situation op ved